

РОБОЧА ПРОГРАМА
«НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ПРАКТИКА»
(з відривом та без відриву від теоретичного навчання)

1. Загальна інформація

Заклад вищої освіти	Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет	Факультет природничо-географічних і точних наук
Кафедра	хімії та фармації
Мова навчання	українська
Розробник	д.х.н., професор Сухов'єєв В.В., д.фарм.н., професор Демченко А.М., к.х.н., доцент Циганков С.А.
Освітня програма	Хімія, медична і фармацевтична хімія
Рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень
Затверджено	Засіданням кафедри хімії та фармації, протокол № 1 від 04.08.2022 р.
Обсяг дисципліни	15 кредитів ЄКТС, що відповідає 450 академічним годинам
Статус дисципліни	обов'язкова

2. Анотація

Науково-дослідницька практика є обов'язковим компонентом освітньої програми підготовки магістрів у НДУ імені Миколи Гоголя.

Згідно із навчальними планами науково-дослідницька практика проводиться у другому та в третьому семестрі впродовж десяти тижнів з відривом та без відриву від теоретичного навчання. На проходження науково-дослідницької практики магістрантам відводиться 450 годин / 15 кредитів ECTS.

Вона включає два модулі: підготовка наукових публікацій та підготовка кваліфікаційної роботи.

Метою науково-дослідницької практики є набуття магістрантами досвіду самостійної науково-дослідницької роботи та опрацювання методики її проведення, поглиблення теоретичних знань у сфері освіти, добір фактичного матеріалу для написання наукових публікацій, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел, формування вмінь презентувати результати наукового пошуку.

Відповідно до мети визначено наступні **завдання** науково-дослідницької практики:

- складання індивідуального графіку проходження науково-дослідницької практики;
- укладання списку бібліографічних джерел із теми наукового дослідження;
- збір фактичного матеріалу і здійснення його класифікації;
- підготовка та подання до друку наукових публікацій (тези, стаття тощо);
- участь у науково-практичних конференціях;
- підготовка до захисту кваліфікаційної роботи;
- оформлення звітної документації науково-дослідницької практики;
- усний звіт (презентація) результатів практики.

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів, у процесі практичної підготовки студенти мають здобути загальні та фахові компетентності (здатності), а саме:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

- ЗК3.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК4.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК5.** Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК7.** Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК8.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК9.** Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК10.** Здатність спілкуватися англійською та (за можливості) іншою іноземною мовою, як усно, так і письмово.
- ЗК11.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК12.** Здатність працювати автономно.
- ЗК13.** Здатність до активного збереження довкілля.
- ЗК14.** Здатність до пошуку, критичного аналізу та обробки інформації з різних джерел.
- ЗК15.** Здатність здійснювати проєктний менеджмент у хімічній та фармацевтичній галузях.
- ЗК16.** Розуміння необхідності роботи з дотриманням вимог нормативних документів з охорони праці у хімічній та фармацевтичній галузях.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

- СК1.** Здатність використовувати закони, теорії та концепції хімії у поєднанні із відповідними математичними інструментами для опису природних явищ.
- СК2.** Здатність будувати адекватні моделі хімічних явищ, досліджувати їх для отримання нових висновків та поглиблення розуміння природи, в тому числі з використанням методів молекулярного, математичного і комп'ютерного моделювання.
- СК3.** Здатність організувати, планувати та реалізувати хімічний експеримент.
- СК4.** Здатність інтерпретувати, об'єктивно оцінювати і презентувати результати свого дослідження.
- СК5.** Здатність застосовувати методи комп'ютерного моделювання для вирішення наукових, хіміко-технологічних проблем та проблем хімічного матеріалознавства.
- СК6.** Здатність здобувати нові знання в галузі хімії та інтегрувати їх із уже наявними.
- СК7.** Здатність дотримуватися етичних стандартів досліджень і професійної діяльності в галузі хімії (академічна доброчесність, ризики для людей і довкілля тощо).
- СК8.** Здатність обґрунтовувати оптимальні шляхи вирішення наукових проблем та практичних завдань в хімічній та фармацевтичній галузях.
- СК9.** Здатність моделювати логістику щодо реалізації поставлених завдань для досягнення мети з використанням ресурсів що забезпечують достовірний результат.

3. Очікувані результати практики

- ПРН1.** Знати та розуміти наукові концепції та сучасні теорії хімії, а також фундаментальні основи суміжних наук.
- ПРН2.** Глибоко розуміти основні факти, концепції, принципи і теорії, що стосуються предметної області, опанованої у ході магістерської програми, використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем, а також проведення досліджень з відповідного напрямку хімії.
- ПРН3.** Застосовувати отримані знання і розуміння для вирішення нових якісних та кількісних задач хімії.
- ПРН4.** Синтезувати хімічні сполуки із заданими властивостями, аналізувати їх і оцінювати відповідність заданим вимогам.
- ПРН5.** Володіти методами комп'ютерного моделювання структури, параметрів і

динаміки хімічних систем.

ПРН6. Знати методологію та організації наукового дослідження.

ПРН7. Вільно спілкуватися англійською та (за можливості) іншою іноземною мовою з професійних питань, усно і письмово презентувати результати досліджень з хімії іноземною мовою, брати участь в обговоренні проблем хімії.

ПРН8. Вміти ясно і однозначно донести результати власного дослідження до фахової аудиторії та/або нефакхівців.

ПРН9. Збирати, оцінювати та аналізувати дані, необхідні для розв'язання складних задач хімії, використовуючи відповідні методи та інструменти роботи з даними.

ПРН10. Планувати, організовувати та здійснювати експериментальні дослідження з хімії з використанням сучасного обладнання, грамотно обробляти їх результати та робити обґрунтовані висновки.

ПРН11. Складати технічне завдання до проекту, розподіляти час, організовувати свою роботу і роботу колективу, складати звіт.

ПРН12. Оцінювати ризики у професійній діяльності та здійснювати запобіжні дії.

ПРН13. Вміти встановлювати причинно-наслідкові зв'язки щодо кореляції IT-модельних та експериментально одержаних хімічних і фармацевтичних даних з відповідними хімічними теоріями.

4. Місце практики у структурно-логічній схемі підготовки фахівців

Перелік дисциплін, які вивчаються раніше:

– навчальні дисципліни циклу професійної підготовки.

5. Зміст Науково-дослідницької практики (з відривом та без відриву від теоретичного навчання)

Зміст науково-дослідницької практики полягає у проведенні наукового дослідження з теми кваліфікаційної роботи, апробації результатів дослідження; підготовки роботи до захисту. Звітом магістрантів із науково-дослідницької практики є представлення та обговорення кваліфікаційної роботи на засіданні кафедри, виступ магістранта на науковій конференції, публікація, рекомендація кваліфікаційної роботи до захисту на засіданні атестаційної комісії.

Зміст науково-дослідницької практики визначається забезпеченням загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, визначених Стандартом вищої освіти для спеціальності 102 Хімія.

Під час науково-дослідницької практики магістранти набувають практичних навичок наукової діяльності, знайомляться з основними формами і методами проведення науково-дослідницької роботи в умовах хімічної лабораторії або виробництва, працюють над кваліфікаційною роботою, що складає зміст практики.

Специфіка написання кваліфікаційної роботи полягає у тому, що у процесі її підготовки та захисту здійснюється досягнення як науково-дослідницьких, так і навчальних цілей. Тому під час науково-дослідницької практики магістранти глибоко вивчають певні наукові проблеми, вчать аналізувати літературу, критично оцінювати її, полемізувати з авторами, висловлювати власні думки, аргументувати їх, робити правильні наукові теоретичні та практичні висновки. У процесі написання кваліфікаційної роботи магістранти набувають навичок використання сучасних наукових методів дослідження, формують уміння моделювати логістику щодо реалізації поставлених завдань для досягнення мети з використанням ресурсів що забезпечують достовірний результат.

Програма науково-дослідницької практики відповідає напряму наукових досліджень магістранта і складається з таких компонентів:

- складання індивідуального графіку проходження науково-дослідницької практики;
- укладання списку бібліографічних джерел із теми наукового дослідження;
- збір фактичного матеріалу і здійснення його систематизації та класифікації;
- підготовка та подання до друку наукових публікацій (тези, стаття тощо);
- участь у науково-практичних конференціях;
- оформлення звітної документації науково-дослідницької практики;
- усний звіт (презентація) результатів практики.

Проведення науково-дослідницької практики у ЗВО на базі фахової кафедри включає кілька етапів.

На першому етапі практиканти складають індивідуальний план роботи на період проходження практики та узгоджують його із керівником практики від фахової кафедри.

На другому етапі практиканти виконують завдання практики, узгоджуючи зміст із керівником практики – викладачем фахової кафедри. На цьому етапі практиканти удосконалюють навички дослідницької діяльності; уміння поєднувати теорію з практикою; навички аналітичної роботи; оволодівають вміннями презентувати здобуті результати досліджень у формі звітів, публікацій, доповідей тощо; уміння виявляти ініціативу; набувають навички планування власної професійної діяльності та її реалізації; уміння виявляти ініціативу тощо.

На третьому, заключному, етапі практиканти підводять підсумки проходження науково-дослідницької практики з обов'язковим оформленням і поданням звітної документації.

Організація практики на всіх етапах спрямована на забезпечення безперервності й послідовності оволодіння магістрантами навичками й уміннями професійної діяльності відповідно до вимог підготовки магістра.

Практика проводиться відповідно до робочої програми.

Керівник практики від ЗВО проводить настановчу конференцію для магістрантів перед початком практики, ознайомлює їх із завданнями практики і вимогами до оформлення звітної документації, здійснює систематичний контроль за ходом виконання завдань практики тощо. В разі необхідності він надає практикантам консультативну та іншу допомогу, організовує підведення підсумків практики.

Керівництво науково-дослідницькою практикою магістрантів здійснюють, як правило, наукові керівники кваліфікаційної роботи з числа науково-педагогічних працівників кафедри. Загальне керівництво практикою здійснює завідувач кафедри.

Практика оцінюється керівником на основі звітних документів, що складаються магістрантом. Зразки змісту й оформлення звітних документів з науково-дослідницької практики розробляються на кафедрі та включаються до програми практики.

Базою науково-дослідницької практики може бути кафедра хімії та фармації або наукові установи і виробництва відповідно до укладених угод.

Зміст діяльності студента-практиканта

Магістранти направляються на науково-дослідницьку практику у визначені строки згідно із наказом по ЗВО. Керівник практики працює зі студентами, керуючись робочою програмою, забезпечує професійне консультування студентів у процесі практики, веде систематичне спостереження і контроль за роботою студентів, дає регулярну оцінку рівня практичної компетентності кожного студента, аналізує його практичну роботу, виявляє позитивне, допомагає виправити помилки, позбутися недоліків.

Під час проходження практики магістрант зобов'язаний:

- сумлінно виконувати завдання практики, передбачені програмою;

- виявляти високу відповідальність, старанність, творчу ініціативу, наполегливість, організованість, дисциплінованість;
- систематично вносити записи до щоденника з практики та своєчасно подавати на перевірку необхідну документацію;
- підготувати до друку наукову публікацію;
- взяти участь у науковій конференції.

Наприкінці практики магістрант звітує про виконання програми науково-дослідницької практики на засіданні кафедри й подає до фахової кафедри необхідну звітну документацію.

В обов'язки керівника практики входить підготовка письмового відгуку про роботу кожного студента-практиканта та її оцінка, яка є підставою для зарахування заліку з практики.

Керівник практики від ЗВО проводить настановчу конференцію для студентів перед початком практики, ознайомлює студентів із завданнями практики і вимогами до оформлення звітної документації, здійснює систематичний контроль за ходом виконання завдань практики студентами тощо. В разі необхідності він надає студентам консультативну та іншу допомогу, організовує підведення підсумків практики.

У процесі проходження практики відбувається інтенсивне формування професійних умінь і навичок здійснення науково-дослідницької діяльності, становлення фахівця соціальної сфери, здатного самостійно вирішувати ті чи інші питання з теми магістерського дослідження.

За результатами опрацювання літературних джерел до теоретичного розділу магістерського дослідження студент має підготувати наукову публікацію (статтю, тези) за темою магістерського дослідження і подати до друку. Результати опублікування представити у папці звітної документації про науково-дослідницьку практику.

Надрукувати публікацію (статтю, тези) можна у різних виданнях (на вибір студента), наприклад:

а) у збірнику «Вісник студентського наукового товариства» НДУ імені Миколи Гоголя. Правила оформлення статей знаходяться за посиланням <http://www.ndu.edu.ua/index.php/ua/naukova-robota/visnik-naukovogo-tovaristva/item/247-prav-yla-oformlennia-statei-do-zbirnyka-visnyk-studentskoho-naukovoho-tovarystva> ;

б) у збірнику наукової конференції (НДУ імені Миколи Гоголя, всеукраїнській, міжнародній);

в) у вахових виданнях (в тому числі у співавторстві з науковим керівником) тощо.

Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота є завершальним етапом навчання магістрантів і *має на меті*:

- систематизацію, закріплення та розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності та їх використання для розв'язання конкретних наукових, управлінських і соціальних проблем;
- дослідження сучасних проблем розвитку хімічних знань;
- удосконалення навиків самостійної роботи та опанування методикою досліджень у розв'язанні запропонованої в роботі проблематики;
- визначення рівня аналітичних навиків і підготовленості магістрантів до самостійної роботи в організаціях та установах хімічного профілю або на викладацькій роботі за фахом.

Робота виконується кожним магістрантом самостійно українською мовою.

Обов'язковими умовами роботи є:

- конкретний прикладний характер результатів дослідження;
- вирішення проблеми на підставі інтеграції спеціальних знань із глибоким розумінням суті хімічної проблеми, що поставлена перед дипломантом.

Висновки роботи мають бути обґрунтованими. Окрім цього, в роботі можуть бути подані відомості щодо практичного застосування одержаних результатів дослідження.

Багато, щоб назва роботи була короткою, відповідала обраній спеціалізації та суті хімічної проблеми (задачі) що вирішується.

У назві не бажано використовувати ускладнену термінологію псевдонаукового характеру.

При написанні роботи необхідно посилатися на наукову літературу та джерела, з яких взято фактичні дані, висновки чи узагальнення.

У роботі необхідно стисло, логічно та аргументовано викладати зміст і результати досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

Кваліфікаційна робота складається з:

- титульного аркуша;
- змісту;
- переліку умовних скорочень (за необхідності);
- вступу;
- основної частини;
- висновків;
- списку використаних джерел;
- додатків (за необхідності).

Кваліфікаційна (дипломна) робота має бути присвячена проблемі, яка актуальна для сучасного рівня розвитку хімії, та містити теоретичне і практичне обґрунтування шляхів її розв'язання. У роботі має бути проаналізований стан досліджень і напрямів практичного розв'язання обраної проблеми, чіткий опис об'єкту, предмету, мети, завдань і методів дослідження, практичні рекомендації для застосування отриманих результатів. Вона повинна продемонструвати здатність студента до критичного аналізу отриманих результатів і бути оформлена відповідно до вимог, які висуваються до такого виду наукових досліджень.

Титульний аркуш роботи містить назву вищого закладу освіти, де виконана робота; прізвище, ім'я, по батькові автора; назву роботи; назва освітньо-професійної програми, шифр і назву спеціальності; освітній ступінь; прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника, його посада, науковий ступінь і вчене звання, місто і рік захисту.

Весь текст титульного аркуша друкують шрифтом Times New Roman розміру 14. Назву роботи друкують тим же розміром шрифту, лише заголовними літерами.

Зміст подають на початку роботи, після титульного аркуша. Він містить назви та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів (якщо вони мають заголовок), а також вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Якщо в роботі вжита специфічна термінологія, а також використані маловідомі скорочення, нові символи, позначення і таке інше, то їх перелік може бути поданий у вигляді окремого реєстру, який розміщують перед вступом.

Перелік необхідно друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять скорочення, справа – їх детальне розшифрування.

Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті під час першого згадування.

Вступ розкриває сутність і стан завдання та його значущість та обґрунтування проведення кваліфікаційного (дипломного) дослідження. Далі подають загальну характеристику роботи в рекомендованій нижче послідовності.

Актуальність теми. Шляхом критичного аналізу та порівняння обґрунтовують актуальність і доцільність роботи. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним (не більше однієї сторінки).

Мета і завдання. Формулюють мету і завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Завдання дослідження повинні бути відображенні у плані роботи та у висновках.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію. *Предмет дослідження* міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється його частина, яка є предметом дослідження.

Методи дослідження. Подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої мети. Перераховувати їх необхідно не відірвано від змісту роботи, а коротко визначаючи, що саме досліджувалося тим чи іншим методом.

Практичне значення одержаних результатів. Подаються відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації щодо їх використання.

Структура роботи. Вказується кількість розділів, загальна кількість сторінок, обсяг основного тексту, кількість використаних джерел, кількість додатків.

Основна частина кваліфікаційної (дипломної) роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів (за необхідності).

Кожен розділ кваліфікаційної (дипломної) роботи розпочинається з нової сторінки.

У *першому розділі* викладаються основні теоретичні і методологічні положення, огляд літератури за темою дослідження та проблеми, що можуть бути вирішені в процесі виконання роботи.

У *другому розділі* (експериментальній частині) та *наступних* (за необхідності) розкривається шляхи реалізації поставлених задач. Завершується основна частина роботи висвітленням результатів дослідження автора з викладом пропозицій щодо вирішення проаналізованої в роботі проблематики.

У висновки викладають найбільш важливі наукові та практичні результати, одержані в роботі, які повинні містити формулювання виконаного завдання та елементи новизни. У першому пункті висновків коротко оцінюють стан питання. Далі розкривають методи вирішення поставленої в роботі наукової проблеми (завдання), їх практичне значення, порівняння з відомими рішеннями.

У висновках необхідно обґрунтувати достовірність результатів, викласти рекомендації щодо їх використання.

Висновки нумеруються, і їх кількість не може бути меншою, ніж кількість завдань.

Бібліографічне оформлення роботи повинно відповідати вимогам Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 [Чинний від 2016-07-01].

Список використаних джерел складають у порядку посилань у тексті роботи. Мінімальна кількість джерел повинна складати не менше ніж 35-50 найменувань, з яких не менше 30% виданих за останніх десять років.

За необхідності, до додатків доцільно включати допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприйняття роботи (таблиці, схеми, діаграми, програмне забезпечення, ілюстрації допоміжного змісту, розрахунки економічного ефекту тощо), акти або довідки про впровадження одержаних результатів.

Звітна документація та розподіл балів з науково-дослідницької практики

№	<i>Оцінка видів діяльності практиканта</i>	<i>Кількість балів</i>
1.	<i>Підготовка огляду літератури з теми кваліфікаційної роботи</i>	(1–20 б.)
2.	<i>Підготовка наукової продукції магістрантом</i>	(1–50 б.)
	Експериментальна робота з теми наукової роботи	(1–8 б.)
	Використання спектральних методів досліджень або комп'ютерних програм	(1–8 б.)
	Підготовка та презентація тез доповіді	(1–8 б.)
	Підготовка статті	(1–26 б.)
3.	<i>Написання кваліфікаційної (дипломної) роботи</i>	(1–20 б.)
4.	<i>Захист науково-дослідницької практики</i>	(1–10 б.)
5.	Загальна оцінка за науково-дослідницьку практику	(1–100 б.)

Підведення підсумків практики

Підсумки науково-дослідницької практики обговорюються на засіданні кафедри. Складання магістрантами заліку проводиться згідно графіка заліково-екзаменаційної сесії, затвердженого деканом факультету природничо-географічних і точних наук НДУ імені Миколи Гоголя. Оцінка за практику вноситься в бланк «Підсумки науково-дослідницької практики», заліково-екзаменаційну відомість, залікову книжку та індивідуальний план магістранта.

Залік виставляється магістранту за умови виконання усіх видів завдань. Магістранти, які не виконали програму практики без поважних причин та отримали незадовільну оцінку під час заліку, направляються на доопрацювання завдань практики та на повторне складання заліку.

Керівник науково-дослідницької практики закладу вищої освіти інформує відділ практики університету щодо фактичних термінів проведення практики та про її результати.

6. Методи навчання

У процесі проходження науково-дослідницької практики використовуються такі **методи та технології**: інтерактивні, організація та проведення настановчої та підсумкової конференції, проведення хімічного експерименту, обробка отриманих даних; статистичні методи, інструктаж з техніки безпеки; анотування першоджерел, консультація, виконання навчальних завдань, узагальнення досвіду проектної діяльності, організація навчально-пізнавальної діяльності з використанням інтернет-ресурсів (користування інформаційно-пошуковими та інформаційно-довідковими системами, робота з першоджерелами, апробація результатів наукового дослідження: підготовка доповіді, виступ на конференції, ведення наукової дискусії, диспут та ін.

Застосовуються такі **форми**: конференція, самостійна робота магістрантів, консультації фахівців, поточні консультації наукового керівника, участь у науково-практичних конференціях тощо.

7. Форми та методи поточного та підсумкового контролю

Загальна організація та контроль за проведенням науково-дослідницької практики здійснюється керівником практики від ЗВО. Виконання програми практики здійснюється відповідно до складеного практикантом та затвердженого керівником практики індивідуального плану роботи на період проходження практики.

У процесі проходження практики науковим керівником здійснюється контроль за ходом виконання усіх завдань та надання практикантам необхідної допомоги у їх виконанні.

Форми і методи оцінювання: виконання індивідуальних завдань, завдань практики; перевірка на плагіат.

Процес оцінювання знань магістрантів передбачає:

- перевірку керівниками практики виконання завдань та звіту з практики, написання відгуку;
- оформлення звітної документації;
- захист звіту магістрантом перед комісією.

Під час захисту оцінюються:

- рівень виконання програми практики та індивідуального завдання;
- якість оформлення звітної документації;
- повнота та змістовність відповідей магістранта на поставлені запитання.

За результатами проходження практики науковим керівником складається характеристика-відгук на магістранта (у щоденнику).

Критерії оцінювання науково-дослідницької практики

1. Рівень професійних науково-дослідницьких умінь.
2. Якість виконання всіх завдань практики.
4. Здатність приймати логістичні рішення щодо реалізації поставлених завдань для досягнення мети з використанням ресурсів що забезпечують достовірний результат.
5. Якість звітної документації.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Організація практичної підготовки студентів у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя: методично-інформаційні матеріали /укл.: О. Г. Самойленко, О. С. Філоненко. Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2019. 36 с.
2. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. / за ред. З. Н. Курлянд. Київ: Знання, 2005. 399 с.
3. Положення про випускну кваліфікаційну (дипломну) роботу студента Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Затверджено Наказом ректора Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя від 28 квітня 2022 р. (наказ № 60). URL: <https://cutt.ly/OXzNJ4I>
4. Положення про організацію освітнього процесу в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. Затверджено наказом ректора від 03.05.2018 р., № 88. Зі змінами від 19 вересня 2019 р., наказ № 171. URL: <https://cutt.ly/qXzMoYK>
5. Положення про освітні програми у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. Наказ ректора університету від 19 вересня 2019 р., № 171. URL: <https://cutt.ly/fXzMzNo>
6. Положення про практику здобувачів вищої освіти в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. Наказ № 189 від 31 серпня 2021 р. URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/polozh_practika.pdf
7. Про процедуру впровадження антиплагіатної системи. Наказ ректора Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя від 30 травня 2019 р. № 126. URL: <https://cutt.ly/TXz1I3W>
8. Рекомендації з навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін у закладах вищої освіти. Лист МОН України від 09.07.2018 р., № 1/9-434. URL: <https://cutt.ly/uXz10e4>

Додаткові:

1. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/03/vajinskii-posibnyk.pdf>
2. Лавриш Ю. Е. Особливості організації науково-дослідницької діяльності студентів вищих навчальних закладів. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Серія: Філологія. Педагогіка. 2013. Вип. 2. С. 72–76. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/vntufile_2013_2_13.pdf
3. Правила оформлення статей до збірника «Вісник студентського наукового товариства» знаходяться за посиланням. URL: <http://www.ndu.edu.ua/index.php/ua/naukova-robota/visnik-naukovogo-tovaristva/item/247-pravya-oformlennia-statei-do-zbirnyka-visnyk-studentskoho-naukovoho-tovarystva> .
4. StrikePlagiarism. URL: <https://panel.strikeplagiarism.com> .

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека імені академіка М. О. Лавровського Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. URL: <https://library.ndu.edu.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. URL: <http://www.dnpb.gov.ua/>
3. Книжкова палата України імені Івана Федорова (облік та опис всієї друкованої продукції в Україні). URL: <http://www.ukrbook.net>
4. Найбільша в Україні автоматизована електронна бібліотека. URL: <http://library.ua>
5. Наукова бібліотека імені М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. URL: <http://library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3>
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>
7. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://nplu.org/>
8. <https://cutt.ly/dZRKOS4>
9. <https://cutt.ly/hZRLUHP>
10. https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/OMND.pdf